

Tisztelt Hölgyeim és Uraim!

Azért gyűltünk ma itt össze a Zwingerben, hogy méltó módon köszöntsük a 80 esztendőös Erwin Birnmeyert, akit mindannyian tisztelünk és szeretünk.

Ha ránézünk, egyáltalán nem gondolnánk erről az örökké aktív, nagy munkabírási emberről, hogy íme betöltött egy olyan kort, ami sokaknak nem adatik meg – pedig nyolc évtized nagy idő. Hogy mennyire?

Erwin Birnmeyer 1926-ban, Münchenben látta meg a napvilágot. Gondoljunk bele: pár éve ért véget az első világháború, ekkor hunyt el Claude Monet és még él a nagy müncheni mester, Franz von Stuck. James Ensor, vagy Munch javában festenek, de még Emile Bernard is, aki előbb ismerte Gauguin, mint Vincent van Gogh. 1926-ban bubifrizurás lányok charlestont táncolnak, virágzik az art deco, Chaplin a csúcson van és Wodehouse regényeivel halálra nevette a fél világot. Németországban pedig a veszített háború után viszonylagos szegénység és feszültségek vannak, melyek szörnyű következményekkel fognak járni...

Mesterünk derűs természetének, de ehhez társuló precizitásának nyitját alighanem származásában kereshetjük. A bajorokra mindez jellemző, de nem szabad figyelmen kívül hagynunk, hogy mesterünk ősei között a temperamentumos olasz nép képviselői is megtalálhatóak. Valószínűleg mindez jótékonyan hatott művészet iránti affinitására is. Édesapja rajtanár volt, tehát szintén művészi érzékkel megáldott, aki Erwin születése után nem sokkal Kaufbeurenben kapott állást, így a fiúcska itt cseperedett. Ambíciója a zene felé vonzotta, s a nagy elődök, Wilhelm Backhaus, vagy Walter Gieseking nyomán ő is zongoraművész szeretett volna lenni, tanulmányaiban szépen haladt. A sors azonban máshogy döntött.

1939-ben még az egész világ egy német filmnek, a Bel Aminak tapsolt, melynek zenéje ma is közsímet, azonban néhány hét múlva már egészen mássá vált a zenei divat: dübörgött a híres induló, az „Erika” és Németország kirobbantotta az újabb világháborút.

Az kezdettől fogva nyilvánvaló volt, hogy ez a háború minden német családot érinteni fog, de Erwin Birnmeyert csak 1944-ben hívták be, közvetlenül érettségi után, amikor már lassan csak a kamaszok maradtak hadra foghatóak. Hamarosan szovjet fogságba esett és egy olyan táborba került, ahol fél évtizedig kőbányában dolgozott embertelen körülmények között. Innen valószínűleg sokan nem tértek haza. Neki sikerült, de a keze végképp tönkrement: a zongoraművészi ábrándok szertefoszlottak, de megmaradt a másik nagy szerelem, a képzőművészet.

1950- 54 között a müncheni Képzőművészeti Akadémián egyszerre tanult művészettörténetet (még hozzá a világhírű Hans Sedlmayr keze alatt), valamint festészetet és

művészetpedagógiát. Firenzében, Rómában és Milánóban is volt vendéghallgató, ahol kamatoztathatta kiváló olasz nyelvtudását.

Rövidesen, 1956- tól Athénbe került, ahol nemcsak az ottani német gimnáziumban tanított művészetet és zenét, de az egyetemen régészetet is hallgatott. Megtanult görögül és festményeket, rajzokat készített a tájról, antik emlékekről, utcácskákról. Tollrajzain már ekkor jól megfigyelhető sajátos vonalkultúrája, ami a német művészetben már a középkortól kezdve jellegzetes erény.

1958 viszont már Isztambulban találta. Itt is tanított egy német gimnáziumban, de az egyetemen már művészettörténeti előadásokat tartott, méghozzá törökül. Olyan évek ezek, melyekre mindig szívesen emlékezik.

1963- ban, visszatérve hazájába, Kaufbeurenben édesapja örökébe lépve, egészen 1986- ig oktatott művészetet az ottani gimnáziumban. Rengeteg hazai és külföldi kiállítás, előadás, majd a bajor gimnáziumok művészeti oktatásának általa kidolgozott megreformálása után, 1987- ben büszkén vehette át Kaufbeuren város művészeti díját. Ettől fogva már teljesen a művészetnek szentelhette idejét.

Hannelore és Erwin Birnmeyer életében a 90-es évek végén új, nagy szerelem kopogtatott: Magyarország. Elbűvölte őket a Balaton csodálatos atmoszférája, de az ország más nevezetességeire is kíváncsiak voltak. Magyarul kezdtek tanulni (nem is eredménytelenül), lelkesen fedezték fel az ország kultúráját, nevezetességeit, történelmét, szokásait. Bizony, többet tudnak ők hazánkról, mint sok született magyar.

Szerencsésen alakult Kaufbeuren testvérvárosi kapcsolata is Szombathellyel. A Birnmeyer házaspár számos magyarral, köztük művészekkel is megismerkedhetett és megkedvelték őket. A Magyarországon szokásos életforma is szimpatikus volt számukra, így 2000-ben Balatonalmádiba, majd három évvel később Kőszegre, a gyönyörű fekvésű vasmegyei városkába költöztek. Erwin bácsit is hamar megtanulták szeretni és becsülni, éppúgy, mint Kaufbeurenben, ahol négy évtizedig volt a kulturális élet fő motorja. Ma is itt él közöttünk, művészeti egyesületünk egyik alapítója, alelnöke, állandóan tenni kész, örökifjú tagja. Most pedig szeretnék festészetéről néhány szót szólni.

Birnmeyer mindig lelkes utazó volt, főleg a mediterrán hangulat és kultúra érdekelte. Útjain született táj- és városábrázolásai életművének meghatározó részét alkotják. Ezek közül a koraiak, a görög és török években készültek, nagyrészt a kubizmus bizonyos befolyásáról mesélnek, nagy rálátású kompozícióikkal, erős kontúrjaikkal, a síkok hangsúlyozásával. Mind olajjal, mind temperával, akrillal és akvarellel szívesen dolgozik. Néha művészettörténeti képzettsége is befolyásolja a téma kiválasztásában. Egyik képén a híres Szt. Victoire- hegy, Cézanne kedvenc motívuma jelenik meg, máskor a normandiai tengerpart lyukas szikláját festi, mellyel a francia tájfestészet legjobbjai foglalkoztak. Azonban ezeken a munkáin is egyéni marad, nem rendeli alá stílusát a nagy előképeknek.

Szinte hihetetlen, hogy egy művész túl a hatvanon úgy meg tudjon újulni, mint azt Birnmeyer teszi 1986- os „nyugállományba vonulása” után. Ezt a fogalmat vele kapcsolatban úgyis csak idézőjelesen lehet emlegetni, hiszen egyszerűen fáradhatatlan. Művei egyre üdőbb színezése, egyre magabiztosabb megfogalmazása a magyar táj, a Balaton igézetében válik igazán szembeszökővé: valósággal ontja a képeket, melyek között ténylegesen nem egy remekmű is akad. Mindig is jellemző volt műveire a nagy távlat, széles horizont választása, s e hajlamát bőven kiélhette a Lózsántán, Almádiban és máshol készült akvarelljein, olajképein. Megérzésem szerint napjainkban érkezett művészete zenitjére, s alkotói energiái a merőben eltérő kőszegi motívumok esetében sem hagyják cserben. Már egy szűk udvarrészlet is elég számára ahhoz, hogy feledhetetlen élményt nyújthasson. A mai Birnmeyer festészete már messze jár a korai évek kubisztikus látásmódjától, sőt elsimulni látszik az az expresszionisztikus hevület is, mely még a 90- es években is meghatározó vonása volt formálásmódjának. Ez jellemezte még azt az ekkoriban készült portrészorozatot is, melyen a 20. század kiemelkedő, számára sokat jelentő művészeit, gondolkodóit örökítette meg, valamint közeli barátokat és ismerősöket. Nem naturalisztikus hűségre törekedett, hanem a személyiség lényegét kívánta zaklatott színekbe, formákba, ecsetvonásokba tömöríteni. Ma már ez is múlt. A magyar motívumok minden energiáját lekötik. Magam is megdöbbenem, mikor szembesültem azzal, hogy a nálunk töltött néhány év alatt micsoda hihetetlen mennyiségű alkotás került ki ecsetje alól. Ez a környezet valahogy művészi eszközeinek, gondolkodásmódjának átértékelésére is készítette. Ez azt jelenti, hogy bár festői nyelvezete német maradt, melyről főként színei beszélnek, képein mégis előmlik a magyar táj nyugodt szépségének megértése. Egyetlen ecsetvonás sincs csupán önmagáért, hanem a legbelső, legintimebb érzésekről beszél. Immár a sok évtized alatt felgyülemlett hatalmas alkotói tapasztalat, ennek a célnak a szolgálatában áll.

Erwin Birnmeyer hazánkban eltöltött éveivel, emberi magatartásával és művészetével kiérdemelte azt, hogy mi magyarok is a sajátunknak érezzük őt és TISZTELETBELI MAGYARKÉNT kezeljük. Kívánom Hannelore asszonynak és neki, hogy még sok évig legyenek a barátaink, találjanak minél több örömet és szépséget Magyarországon!